

Franciszek Adamczuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI PRZEZ INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU NA POGRANICZU POLSKO-CZESKIM

Streszczenie: Celem artykułu jest ukazanie zakresu i efektów współpracy dwóch organizacji pozarządowych na pograniczu polsko-czeskim: Karkonoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego (KARR) SA w Jeleniej Górze oraz Okresni Gospodarska Komora v Jablonci (OHKJ), czyli Powiatowej Izby Gospodarczej w Jabłońcu (Republika Czeska). Autor stara się udowodnić tezę, że obie instytucje indywidualnie stymulują rozwój lokalny i regionalny oraz przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości. Artykuł zawiera także wnioski dotyczące przyszłości współpracy obu analizowanych instytucji.

Słowa kluczowe: instytucje otoczenia biznesu (IOB), organizacje pozarządowe, współpraca transgraniczna, Euroregion Nysa (ERN).

1. Wstęp

Celem artykułu jest ukazanie zakresu i efektów współpracy dwóch organizacji pozarządowych na pograniczu polsko-czeskim: Karkonoskiej Agencji Rozwoju Regionalnego (KARR) SA w Jeleniej Górze oraz Okresni Gospodarska Komora v Jablonci (OHKJ), czyli Powiatowej Izby Gospodarczej w Jabłońcu (Republika Czeska). Instytucje te funkcjonują na obszarze utworzonego 21 grudnia 1991 roku Euroregionu Nysa (ERN) i należą do szczególnie aktywnych instytucji otoczenia biznesu (IOB) na obszarze pogranicza.

Autor stara się udowodnić tezę, że obydwie instytucje indywidualnie – a przede wszystkim współpracując z sobą – stymulują rozwój lokalny i regionalny oraz przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości. Pomiar ilościowy tych efektów jest niemożliwy z uwagi na brak informacji objętych tajemnicą handlową.

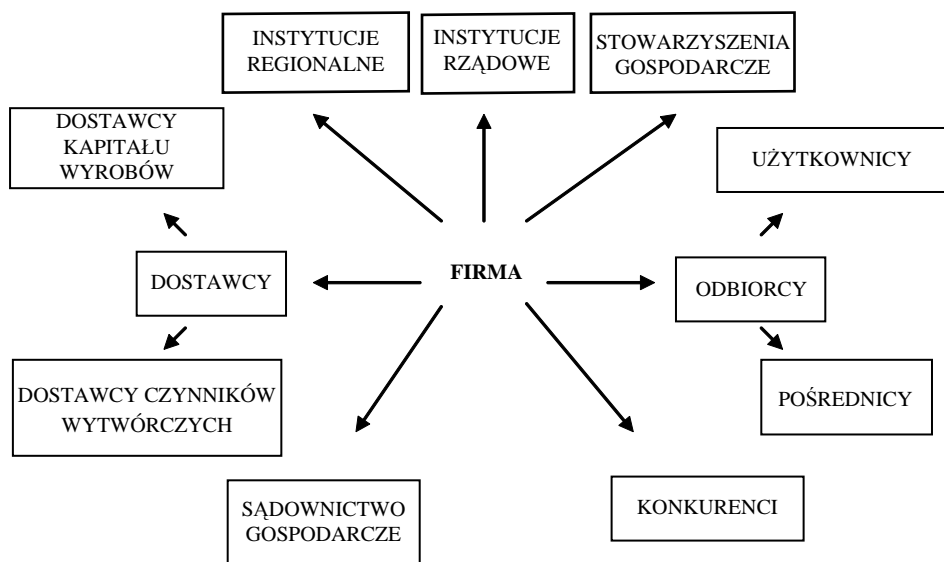
Artykuł zawiera też ocenę dotychczasowego zakresu współpracy na pograniczu polsko-czeskim oraz rekomendacje, które w przyszłości mogą zostać wykorzystane we współpracy analizowanych IOB.

2. Rola instytucji otoczenia biznesu w gospodarce rynkowej – wybrane problemy

W gospodarce rynkowej instytucje otoczenia biznesu służą rozwojowi przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej, rozumianej jako udział tej społeczności w rozwiązywaniu problemów lokalnych [Kuciński 2010, s. 15-30].

Pojęcie przedsiębiorczości w literaturze przedmiotu jest ujmowane w różnorodny sposób. J. Schumpeter twierdzi, że przedsiębiorczość jest procesem twórczej destrukcji, a przedsiębiorcą jest ten, kto dzięki ciągle nowemu zestawianiu czynników produkcji realizuje innowacje, a przez to umożliwia wzrost gospodarczy [Schumpeter 1960, s. 7-16]. W literaturze polskiej teoretyczne podstawy przedsiębiorczości przedstawia m.in. T. Piecuch [Piecuch 2010, s. 13-36]. Niektórzy autorzy traktują to pojęcie jako gotowość do podejmowania działalności gospodarczej i ponoszenia związanego z tym ryzyka [Brdulak, Kulikowski 2004, s. 272]. Przedsiębiorczość prowadzi do poprawy stylu zarządzania, wdrażania innowacji, osiągnięcia wyższego poziomu gospodarowania i jakości produktów oraz doskonalenia współdziałania ze środowiskiem zewnętrznym [Michalski 2006, s. 33]. To środowisko zewnętrzne jest często określane jako otoczenie gospodarcze przedsiębiorstw, a instytucje w tym otoczeniu jako instytucje otoczenia biznesu [Burdecka 2004, s. 14]. Otoczenie gospodarcze jest z natury zmienne, przy czym tempo i przyczyny zmian mogą być różne w poszczególnych okresach. Burzliwość otoczenia może postawić przedsiębiorstwo przed zjawiskiem, które H.I. Ansoff określa jako strategiczne zaskoczenie [Ansoff 1991, s. 58]. Przedsiębiorczość jest integralnie związana np. z pojęciem małych i średnich przedsiębiorstw, które ilościowo dominują w skali lokalnej i regionalnej i stanowią ponad 90% wszystkich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej. Dlatego zagadnienia rozwoju przedsiębiorczości umawiane są często przy okazji rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

W literaturze przedmiotu instytucje otoczenia biznesu – jak już wspomniano – są zaliczane są do tzw. otoczenia przedsiębiorstw. Każda organizacja (także przedsiębiorstwo) działa w złożonym otoczeniu innych podmiotów, na które w pewnym stopniu sama wpływa [Adamczuk 2006, s. 132-136]. Liczni autorzy ukazują z reguły pozycję podmiotu na rynku i jego funkcje. Przeważnie brakuje interakcji pomiędzy podmiotami oraz charakterystyki typu i zakresu powiązań formalnych i nieformalnych. Za informacje poufne traktuje się więzi kapitałowe. Powiązania międzynarodowe są najczęściej używane w promocji firmy na rynku. We współpracy transgranicznej otoczenie przedsiębiorstw odnoszone jest do regionalnej przestrzeni gospodarczej. W przyszłości, po zmianie euroregionów Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT), obraz ten całkowicie się zmieni. Strukturę podmiotową otoczenia ilustruje poniższy schemat.

Rys. 1. Otoczenie firmy – struktura podmiotowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Wasilewski 1998, s. 7].

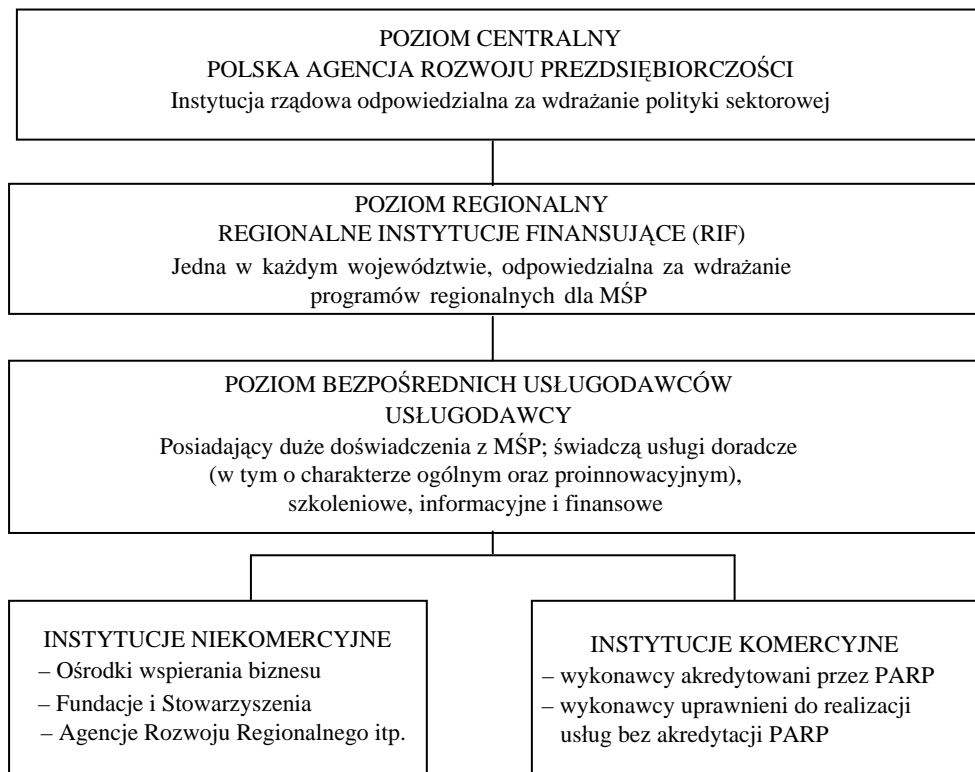
Ze schematu wynika, że w zakres funkcjonowania instytucji tego typu wchodzi także współpraca międzynarodowa (transgraniczna), która rozwija się zwłaszcza wtedy, gdy wspierają ją określone rozwiązania instytucjonalne. Do instytucji tych, w analizowanym przypadku, należą struktury komunalne na obszarze pogranicza w postaci związków miast i gmin.

Głównym stymulatorem współpracy jest zbiór celów stawianych przez współpracujące instytucje i woła współdziałania w ich realizacji [Filipiak, Ruszała 2009, s. 434-444; Filipiak 2007, s. 11-29; Róg 1991, s. 12-34]. Wyrazem woli są umowy o współpracy dwustronnej lub wielostronnej, poprzedzone bardziej ogólnymi umowami na szczeblu regionalnym czy krajowym; może zdarzyć się też rozwijanie współpracy bez podpisanej umowy [Jewtuchowicz 2004, s. 14-26]. Podstawowe znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości w danym kraju, w konkretnym regionie, ma przyjęty model wspierania przedsiębiorczości. Poniższy schemat przedstawia model wspierania przedsiębiorczości w Polsce, w którym wiodącą rolę odgrywa PARP.

Podstawową funkcję w przedstawionym modelu rozwoju przedsiębiorczości spełnia Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), a na szczeblu podstawowym m.in. agencje rozwoju regionalnego, czyli instytucje które reprezentuje badany podmiot. „Wymienione instytucje należą do instytucji otoczenia biznesu, które zgodnie z teorią E.J. Blakle’a tworzą bazę rozwoju, która jest jednocześnie jednym z czterech filarów rozwoju lokalnego” [Filipiak, Ruszała 2009, s. 79]. Model wspierania przedsiębiorczości w Republice Czeskiej jest nieco inny niż w Polsce.

Na szczeblu centralnym istnieją dwie organizacje zajmujące się rozwojem przedsiębiorczości:

- Izba Gospodarcza Republiki Czeskiej (IGRCZ), z siedzibą w Pradze;
- Izba Rolna Republiki Czeskiej, z siedzibą w Ołomuńcu.

Rys. 2. System wspierania przedsiębiorczości w Polsce

Źródło: na podstawie: <http://www.ksu.parp.gov.pl>.

Powiatowa Izba Gospodarcza (PIG) w Jabłońcu w ramach struktury izb jest częścią Wojewódzkiej Izby Gospodarczej w Libercu, ściśle współpracuje ze stowarzyszeniami branżowymi przy IGRCZ. PIG (OHKJ) jest jedną z pierwszych tego typu organizacji, jaka powstała po przemianach społeczno-gospodarczych w Republice Czeskiej w 1992 r.¹

Izby w Czechach są stowarzyszeniami przedsiębiorców (osób prawnych i fizycznych przyjętych na członków izby) oraz osobami prawnymi wpisanymi do Rejestru Handlowego Republiki Czeskiej. IGRCZ ma oddziały w województwach (według

¹ Jest to samodzielny podmiot prawny powołany na podstawie Ustawy RCZ nr 301/1992 r., Sb. z dnia 5 maja 1992 r.

terminologii czeskiej: w krajach), a na szczeblu powiatów – podobnie jak w Polsce – obok izb gospodarczych istnieją także inne instytucje zajmujące się rozwojem przedsiębiorczości, m.in. agencje rozwoju regionalnego.

Współpraca instytucji otoczenia biznesu w UE dotyczy najczęściej [Pietrzyk 2000, s. 16-61]:

- wymiany informacji gospodarczych,
- tworzenia warunków dla współpracy, np. konkretnych podmiotów gospodarczych,
- realizacji celów z zakresu lokalnej polityki gospodarczej,
- wspólnego występowania na rynkach trzecich,
- organizowania transgranicznych przedsięwzięć gospodarczych,
- współdziałania z innymi instytucjami lokalnymi, przede wszystkim komunalnymi,
- realizacji innych celów zawartych w statutach współpracujących instytucji.

Analizując statuty IOB, m.in. badanych podmiotów, cele te należą do podstawowych i mieszczą się w przyjętych strategiach funkcjonowania tych instytucji na rynku; różne są jedynie priorytety ich realizacji. Rozwój przedsiębiorczości znajduje się z reguły wśród celów wiodących.

Występowanie wspólnych celów w strategiach rozwoju IOB jest najczęściej główną przesłanką ich współpracy, nawet wtedy, gdy instytucje te dzieli granica państwowa. Transgraniczna współpraca IOB jest nowym elementem w stosunkach międzynarodowych, zwłaszcza gospodarczych. Jej rozwój jest szczególnie widoczny w Europie od lat 90. XX w., gdy w Europie Środkowej i Wschodniej masowo zaczęły powstawać struktury współpracy transgranicznej, np. euroregiony [Malendowski, Szczepaniak 2000, s. 179-184].

Pogranicze polsko-czeskie rozumiane będzie jako obszar, gdzie stykają się jednostki na poziomie NUTS-2², czyli województwa (jak już wspomniano, w Czechach używa się pojęcia 'kraj' jako odpowiednika polskiego terminu 'województwo') [Strahl 2006, s. 38-66]. Po stronie polskiej do pogranicza polsko-czeskiego należą województwa: dolnośląskie, opolskie i śląskie.

Obszar pogranicza z Republiką Czeską po stronie polskiej wynosi ponad 23 tys. km kw., co stanowi 7,7% powierzchni kraju. W jego skład wchodzi następujące powiaty: zgorzelecki, lubański, lwówecki, jeleniogórski, kamiennogórski, wałbrzyski, kłodzki, ząbkowicki, nyski, prudnicki, głubczycki, raciborski, wodzisławski i cieszyński oraz miasta Jastrzębie Zdrój i Jelenia Góra. Granica polsko-czeska ma 796 km, co stanowi 22,7% całkowitej granicy państwowej RP.

Po stronie Czech do pogranicza czesko-polskiego należą powiaty z 5 województw (krajów):

---

² Klasyfikacja NUTS (The Nomenclature of Teritorial Units for Statistics) to wprowadzona 26 maja 2003 r. przez Parlament Europejski i Radę Europy ogólna klasyfikacja jednostek terytorialnych dla statystyki; wyodrębnia jednostki terytorialne różnych szczebli, nadając im specyficzne kody literowe i cyfrowe.

- liberecki kraj (3 powiaty: Liberec, Jablonec nad Nisou, Semity),
- kralovehradacki kraj (3 powiaty: Trutnov, Nahod, Rychnov nad Kneznou),
- pardubicki kraj (powiat Usti nad Orlici),
- ołomunicki kraj (2 powiaty: Sumperk i Desenik),
- morawsko-śląski kraj (4 powiaty: Bratna, Karvina, Opava i Frydek-Mistek).

Obszar pogranicza z Polską po stronie czeskiej liczy ponad 23 tys. km kw., co stanowi 29,2% powierzchni Republiki Czeskiej.

Charakterystyka pogranicza polsko-czeskiego jest konieczna, aby umieścić przestrzennie obie badane instytucje, tj. KARR SA w Jeleniej Górze (województwo dolnośląskie) i PIG w Jabłońcu nad Nysą (województwo libereckie). Pogranicze polsko-czeskie zamieszkuje ponad 7,13 mln mieszkańców, z czego po stronie czeskiej ponad 3,3 mln (ok. 1/3 mieszkańców Republiki Czeskiej), a po stronie polskiej ok. 3,7 mln (9,9% mieszkańców Polski).

3. Geneza współpracy badanych podmiotów i najważniejsze jej efekty

Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego SA jest organizacją pozarządową na szczeblu lokalnym (typową IOB). Powstała 7 czerwca 1993 r., została wpisana do rejestru przedsiębiorców nr KRS 000073772 we Wrocławiu. Głównym udziałowcem (95,56%) jest Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Misją KARR SA jest podejmowanie działań wspierających rozwój gospodarczy regionu oraz partnerskie wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw, w celu podniesienia ich konkurencyjności, poprzez świadczenie kompleksowej oferty wysokiej jakości usług: szkoleniowych, informacyjnych i finansowych.

Wszystkie działania podejmowane na rzecz przedsiębiorczości mają wspomagać pracodawców w ich dążeniu do rozwoju firm, tworzenia nowych miejsc pracy, znajdowania nowych rynków zbytu, dostosowywania się do zmieniających się warunków gospodarczych, a także promocji firm w regionie i za granicą. Współdziałanie z partnerami na obszarze przygranicznym, w tym w Republice Czeskiej, jest zadaniem podstawowym. Dla partnera czeskiego we wrześniu 2005 r. utworzono w siedzibie KARR SA Punkt Kontaktowy Polsko-Czeskiej Współpracy Gospodarczej (PKPCZWG). Projekt ten współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INTERREG IIIA Czecho-Polska. W jego ramach utworzono adresową i produktową bazę danych firm, udostępnioną w Internecie. Strona internetowa jest administrowana przez Punkt Kontaktowy. Partnerem jest PIG w Jabłońcu, w którym działa lustrzany Punkt Kontaktowy Czesko-Polskiej Współpracy Gospodarczej (PKCZPWG).

Obydwa punkty kontaktowe, PKPCZWG i PKCZPWG, wspierają lokalną przedsiębiorczość i realizują następujące działania:

- prowadzą międzynarodowy biznesowy serwis informacyjny,

- pozyskują i przekazują informacje gospodarcze o regionie,
- pośredniczą w nawiązywaniu kontaktów w zakresie współpracy, kooperacji i handlu,
- doradzają przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce i Czechach,
- udzielają informacji o przepisach prawnych, celnych, systemie podatkowym i ubezpieczeniowym obowiązujących w obu krajach,
- organizują szkolenia, seminaria, warsztaty i wystawy o tematyce biznesowej.

Okresni Gospodárska Komora v Jablonci nad Nysou, czyli Powiatowa Izba Gospodarcza (PIG) w Jabłońcu nad Nysą, powstała, jak już wspomniano, w 1992 r. i od początku postawiła sobie za cel m.in. realizację przedsięwzięć transgranicznych. W pierwszym okresie funkcjonowania nie było to łatwe, ale w kolejnych latach wzrastała liczba inicjatyw transgranicznych, głównie z partnerami niemieckimi, a następnie także z polskimi.

Do celów PIG, znajdujących się w jej statucie, należy:

- świadczenie członkom Izby usług doradczych z zakresu rozwoju przedsiębiorczości,
- udzielanie informacji gospodarczych na temat warunków prowadzenia biznesu w kraju i za granicą,
- pośrednictwo w uzyskiwaniu informacji gospodarczych,
- wydawanie informatora gospodarczego,
- pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów handlowych czy kooperacyjnych,
- opracowywanie ofert popytowych i podaźowych,
- informowanie o działaniach Izby Gospodarczej Republiki Czeskiej,
- reprezentowanie przedsiębiorców w kontaktach z urzędami państwowymi,
- dbanie o prestiż lokalnego biznesu i jego promocja,
- inna działalność biznesowa, np. reprezentacja instytucji rządowych, np. Czech Trade czy CzechInvest.

Współpraca badanych instytucji, czyli KARR SA i PIG, rozpoczęła się w latach 90. XX w., gdy dochodziło do pierwszych spotkań informacyjnych ich przedstawicieli, przede wszystkim na szczeblu euroregionalnym³. W kolejnych latach rozszerzał się zakres współdziałania i doszło do przygotowania pierwszych wniosków o dofinansowanie wspólnych przedsięwzięć ze środków UE.

Do najważniejszych przedsięwzięć we współpracy KARR SA i PIG w ostatnich latach należy zaliczyć:

- powstanie omówionych wcześniej dwóch punktów kontaktowych (PKPCZWG i PKCZPWG), które wspierają rozwój lokalnej przedsiębiorczości, inicjując spotkania dwustronne i wspomagając wymianę informacji biznesowych;
- organizację imprezy cyklicznej „Wyprodukowane pod Śnieżką”, gdzie odbywa się prezentacja wyrobów regionalnych pogranicza polsko-czeskiego i instytucji

³ Chodzi o trójstronną grupę roboczą ERN – Gospodarka.

- biznesowych, a także wystawa „Pamiętki i produkty regionalne – najefektywniejsze środki promocji regionu”; inicjatywa ta rozwija lokalną przedsiębiorczość, przede wszystkim lokalnych producentów, i sprzyja rozwojowi handlu;
- organizację konferencji „System podatkowy i przepisy podatkowe w Polsce i Czechach”, seminarium „Prawne aspekty prowadzenia działalności gospodarczej w Czechach i Polsce”, warsztatów „Rozwój turystyki w Euroregionie Nysa” czy „Budownictwo – pomoc międzynarodowa”; jest to konkretny przykład wymiany doświadczeń oraz znajomości warunków prowadzenia biznesu w obu krajach i regionach;
  - realizację projektu: Polska–Czechy: Gospodarka – Kreatywność – Kooperacja po stronie polskiej i lustrzanego projektu: Czesko-Polska Współpraca Gospodarcza po stronie czeskiej; inicjatywa ta sprzyja rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości oraz bilateralnych kontaktów gospodarczych;
  - prowadzenie działań na rzecz promocji współpracy polsko-czeskiej z racji członkostwa w strukturach europejskich izb gospodarczych i struktur komunalnych⁴; działania te rozwijają współpracę pomiędzy podmiotami w obu krajach i sprzyjają powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych;
  - prowadzenie innych prac na rzecz regionu, np. wspierających rozwój innowacji; działania te sprzyjają korzystnym zmianom ilościowym oraz wzrostowi konkurencyjności regionu oraz podnoszeniu innowacyjności podmiotów gospodarczych.

Efekty tej współpracy można zawrzeć w dwóch bardziej ogólnych grupach:

- bezpośrednie efekty ekonomiczne i społeczne dla otoczenia gospodarczego regionu;
- korzyści finansowe obu instytucji mierzone konkretnym wynikiem ekonomicznym – ta grupa informacji jest objęta poufnością.

Analizując korzyści ekonomiczne dla podmiotów gospodarczych, można stwierdzić, że są one konkretne i widoczne we wzroście obrotów handlowych pomiędzy polskimi i czeskimi podmiotami gospodarczymi. Korzyści społeczne można mierzyć stosunkowo dużą liczbą Polaków podejmujących stałą pracę w Republice Czeskiej.

W regionie przygranicznym rozwija się dwustronna wymiana towarów. Czeskie podmioty gospodarcze prowadzą aktywną promocję swoich wyrobów i usług w polskich środkach masowego przekazu, zwłaszcza firmy turystyczne i transportowe. Swoje wyroby ofensywnie promują również polskie firmy w Czechach; przykładem mogą być meble, wyroby elektrotechniczne oraz chemia gospodarcza. Innym obszarem korzyści ekonomicznych przedsiębiorstw są zyski z reeksportu i reimportu – działalność tego typu prowadzą liczne firmy na pograniczu polsko-czeskim.

Obywatele RP mogą również odnosić korzyści przy zakupie niektórych usług, np. wycieczek zagranicznych w czeskich biurach turystycznych czy biletów lotni-

---

⁴ Przykładem może być Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych (SERG) czy Zgromadzenie Regionów Europy (ARE).

czych do innych części Europy, a nawet do USA. Praktykom takim sprzyja bliskość Pragi i jej bardzo dobra dostępność komunikacyjna, często wykorzystywana przez Polaków i obcokrajowców odwiedzających nasz kraj.

Oficjalna statystyka niestety nie umożliwia ukazania konkretnych (mierzalnych bezpośrednio) korzyści, jakie odnoszą społeczności lokalne z tytułu zamieszkiwania i współpracy na pograniczu. Na pograniczu polsko-czeskim ma miejsce współpraca Urzędu Statystycznego we Wrocławiu (oddziału Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie) z Českým statistickým úřadem (Czeskim Urzędem Statystycznym) w Pradze i jego przedstawicielstwami w Libercu, Hradcu Králové, Olomuńcu czy innych miastach. Stosunkowo rzadkie są wspólne publikacje; jedynie niektóre umożliwiają obliczanie korzyści społecznych i ekonomicznych z tytułu tzw. renty położenia na obszarze pogranicza polsko-czeskiego. Jednymi z pierwszych na ten temat były prace wydane w Opolu [Róg 1991, s. 135-172; Safin 2002, s. 70-81]. W ostatnich latach ukazały się m.in. *Ceny i dochody w Euroregionie Nysa*, opublikowane przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu we współpracy z ich czeskim i niemieckim odpowiednikiem. Praca ta umożliwia przeprowadzenie badań m.in. nad różnicami w dochodach na pograniczu polsko-czeskim oraz poziomem cen konkretnych artykułów.

Można postawić tezę, że korzystne zmiany na pograniczu polsko-czeskim zachodzą nie tylko w wyniku porozumień międzypaństwowych, ale także wskutek pogłębiającej się współpracy lokalnych organizacji pozarządowych, takich jak KARR SA i OHKJ.

4. Wnioski i uwagi końcowe

Z dokonanej analizy oraz na podstawie innych, nie prezentowanych – z uwagi na niewielką objętość artykułu – wyników, można sformułować następujące wnioski:

1) współpraca KARR SA w Jeleniej Górze i PIG w Jabłońcu jest konkretnym przykładem współpracy organizacji pozarządowych, IOB dwóch krajów UE – Polski i Czech – na obszarze pogranicza, i ma charakter transgraniczny;

2) współpraca transgraniczna sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości na obszarze pogranicza polsko-czeskiego, a tym samym realizacji lokalnych i regionalnych strategii rozwoju oraz aktywizacji społeczności lokalnej;

3) współdziałanie obu stron na pograniczu polsko-czeskim jest wspierane przez struktury komunalne tworzące Euroregion Nysa; po stronie polskiej jest to Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa, po stronie czeskiej – Regionalne Komunalne Stowarzyszenie Miast i Gmin Północnych Czech;

4) współpraca KARR SA i OHKJ systematycznie się rozwija, przynosząc obu stronom widoczne korzyści ekonomiczne i społeczne; świadczy o tym zarówno dynamika więzi pomiędzy tymi instytucjami, jak i liczba i zakres realizowanych wspólnie przedsięwzięć;

5) wspólne projekty finansowane ze środków UE dodatkowo stymulują zakres i formy tej współpracy, a dodatkowo mogą być wykorzystywane przy współpracy polsko-niemieckiej i czesko-niemieckiej;

6) zdobyte w ERN doświadczenia z zakresu rozwoju lokalnego i regionalnego są interesujące nie tylko w sensie poznawczym, są także wysoce użyteczne i mogą być transferowane na inne obszary.

Z uwagi na specyfikę materiału nie zostały zaprezentowane inne inicjatywy obu organizacji, a także ich współdziałanie z innymi IOB. Część danych z tego zakresu objęta jest klauzulą poufności, zwłaszcza informacje osobowe i szczegóły finansowe.

Reasumując, obie instytucje otoczenia biznesu, rozwijając lokalną przedsiębiorczość oraz przyczyniając się do aktywizacji społeczności lokalnej na pograniczu polsko-czeskim, w istotny sposób służą współpracy międzynarodowej i koncepcji pogłębiania integracji europejskiej.

Literatura

- Adamczuk F., *Przedsiębiorczość na pograniczu polsko-niemieckim*, [w:] S. Jankiewicz, K. Pająk (red.), *Przedsiębiorczość warunkiem rozwoju regionu i kraju w procesie globalizacji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006.
- Ansoff H.I., *Zarządzanie strategiczne*, PWN, Warszawa 1991.
- Brdulak J., Kulikowski M., *Przedsiębiorczość stimulatorem rozwoju gospodarczego*, Instytut Wiedzy, Warszawa 2004.
- Burdecka W., *Instytucje otoczenia biznesu*, Wydawnictwo PARP, Warszawa 2004.
- Filipiak B., *Programy wspierania lokalnej przedsiębiorczości*, [w:] D. Strahl (red.), *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1161, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007.
- Filipiak B., Ruszała J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.
- Heffner K., Drobek W. (red.), *Strefa pogranicza Polska-Czechy, Procesy transformacji i rozwoju*, Państwowy Instytut Naukowy Instytut Śląski w Opolu, Opole 1996.
- Jewtuchowicz A., *Wiedza, innowacyjność, przedsiębiorczość a rozwój regionów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004.
- Kuciński Z., *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010.
- Malendowski W., Szczepaniak M. (red.), *Euroregiony mosty do Europy bez granic*, Wydawnictwo Elipsa, Warszawa 2000.
- Michalski E., *Strategie przedsiębiorczości*, [w:] S. Jankiewicz, K. Pająk (red.), *Przedsiębiorczość warunkiem rozwoju regionu i kraju w procesie globalizacji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006.
- Piecuch T., *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, PWN, Warszawa 2000.
- Róg J., *Relacje społeczno-ekonomiczne na pograniczu polsko-czeskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Seria: Studia i Monografie nr 290, Opole 1991.

- Safin K., *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w regionach i monokulturze przemysłowej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2002.
- Schumpeter J., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.
- Strahl D. (red.), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2006.
- Wasilewski I., *Europejski kontekst zarządzania jakością*, ORGMASZ, Przemysł 1998.

SUPPORTING OF ENTREPRENEURSHIP BY BUSINESS SUPPORT ORGANIZATIONS ON THE POLISH-CZECH BORDERLAND

Summary: The aim of the article is showing the range and effects of cooperation of two non-government organizations on the Polish-Czech borderland. Those organizations are: Karkonoska Agency of Regional Development (KARR) and Okresní hospodářská komora v Jablonci nad Nisou (OHKJ) that means Local Chamber of Commerce in Jablonec nad Nisou. The author tries to prove the thesis that both organizations individually and – first of all – working in cooperation, stimulate local and regional development by supporting entrepreneurship development. The article ends with the assessment of former activities and some recommendations to the future.